

Fremtiden for diaspora-jøderne

Ved LEKKJ-konferencen i Dianalund holdt overrabbiner Bent Melchior, København, et foredrag, hvor han beskæftigede sig med fremtiden for de jøder, der ikke kan eller vil rejse til Israel, men forbliver i diasporaen. I sin indledning omtalte han, at det ikke var et nyt fænomen at leve i »udlændigheden«. Efter fangenskab i Babylon var det kun et mindretal af jøder, der vendte tilbage til Israel.

Melchior understregede blandt andet, at han, som selv lever i diasporaen, ikke er den første til at sige til andre: Drag til Israel! Med henblik på situationen i det tidligere Sovjet frygtede han imidlertid, at situationen for de mange jøder dér kunne forværres på grund af de ustabile forhold. Overrabbiner Bent Melchior anslog, at over 25 procent af de »jøder«, som i de seneste år er kommet til Israel fra det tidligere Sovjetunionen, slet ikke er jøder.

Uden at lægge skjul på de mange forskellige opfattelser, der findes i den jødiske verden vedrørende definitionen på, hvem der er jøde, og at de mange jødiske grupperinger i bl.a. USA har svært ved at tale med hinanden, så Melchior en forenende faktor i den omstændighed, at de fleste jøder er enige om at sikre eksistensen af den jødiske stat. Vel kan der blandt jøder være stor uenighed om,

Vilhelm Værgé (tv.) lytter til overrabbiner Bent Melchiors foredrag på konferencen i Dianalund.

hvilke grænser staten Israel skal have, men at sikre, at staten Israel forbliver en jødisk stat, er man enige om.

Jøders tilbagevenden til Israels land har ifølge Melchior ikke blot den betydning at løse jøders problemer. Det er det første skridt henimod den messianske tid, som også har betydning for ikke-jøder. Melchior understregede, at i modsætning til kristen opfattelse, er Messias' person i jødedommen ikke særlig vigtig. Vigtigere er det forhold, at Messias skal skabe den messianske tidsalder. Jerusalems fred får dermed og så indflydelse på verdens fred.

Israels eksistens er efter denne forståelse det første trin i rening af den messianske tidsalder.

Melchior glædede sig over dialogen mellem jøder og kristne. I den forbindelse lagde han vægt på, at han for sit eget vedkommende gerne talte i kirkelokaler, men at han ikke var villig til og heller ikke fandt det rigtigt, at han skulle prædike ved kristne gudstjenester. På tilsvarende måde vil han heller ikke selv indbyde en kristen til at prædike ved den jødiske gudstjeneste i synagogen.

Landet Israel: Et land at dø i eller et land at leve i?

Professor Yirmiyahu Yovel, lederen af Spinoza-instituttet i Jerusalem og en moderne ikke-religiøs israelsk jøde, gav ved LEKKJ-mødet sit bud på, hvordan religiøse og ikke-religiøse jøders forhold er til landet Israel.

Professor Yovel gik bl.a. imod den opfattelse, at det at leve i diasporaen altid er noget, jøder er blevet tvunget til. Ofte har de selv valgt at leve uden for Israel, sagde han. For mange religiøse jøder har landet ikke været et sted, hvor man skulle leve – men hvor man skulle dø.

Yovel understregede, at forud for den zionistiske bevægelse var tanken om et liv i det forjættede land for religiøse jøder nært knyttet til den messianske vision, men den messianske tanke var samtidig blevet en abstrakt idé, som ikke blot hører fremtiden til, men endog hørte den meget fjerne fremtid til.

Mange ikke-religiøse ledere har sagt nej til denne abstrakte fremtid, hvor Gud gennem Messias – engang i fremtiden – skal forløse Israel. I den zionistiske bevægelse sagde man, at der skulle handles nu, og at det var op til en selv at skabe en stat. I den zionistiske bevægelse var der mange, der gik imod den religiøse tanke, at landet er

helligt, sakralt. Men senere har man på en ikke-religiøs måde alligevel »helliggjort« det, således at landet for ikke-religiøse jøder alligevel er blevet den vigtigste faktor i bestemmelsen af deres jødiske identitet.

Professor Yovel forudså, at assimilationen ikke mindst i USA, hvor der lever 5-6 millioner jøder, ville blive så stor, at antallet af jøder i de kommende årtier ville blive reduceret betydeligt. I denne forbindelse understregede han, at Jerusalem – og staten Israel – ville få endnu større betydning for dia-

spora-jøder end tidligere.

Professor Yovel afviste at gå ind på politiske spørgsmål. Dog røbede han, at det vigtigste er, at der er »et land«; spørgsmålet om, hvor grænserne skal gå, kan diskuteres.

I forbindelse med et spørgsmål om, hvorvidt der i landet Israel også er plads for messianske jøder som en integreret bestanddel af den jødiske stat, svarede professor Yovel, at det vel kunne tænkes. Men det hører dog stadig væk fremtiden til, sagde han.

kk-h

Den israelske professor Y. Yovel holdt foredrag om religiøse og ikke-religiøse jøders forhold til landet. Selv er han ikke-religiøs jøde.

Axel Torm (th.) bringer sin hilsen til LEKKJ-mødet, som blev oversat til tysk af Matthias Dahl, Flensburg.

Axel Torm: Glem ikke vidnesbyrdet!

Selv om Israelsmissionens mangeårige formand, Axel Torm, ikke følte sig helt rask, mødte han dog frem en aften ved LEKKJ-mødet for at give forsamlingen en hilsen.

Axel Torm var en af hovedkræfterne ved stiftelsen af LEKKJ i Christiansfeldt i 1976 og blev da også denne bevægelses første formand.

I sin hilsen ved mødet sagde Torm, at kristnes forhold til jøder i Danmark gennemgående var godt. Han understregede i den forbindelse den positive betydning, som Grundtvig

har haft.

Axel Torm, som i sin bog »Israelsmission og Israels mission« har demonstreret, at han er vedblevet med at følge udviklingen i kirkens samtale med det jødiske folk nøje, og altid selv har fremholdt nødvendigheden af kirkens vidnesbyrd over for det jødiske folk, minde også LEKKJ-deltagerne om dette. I sin afsluttende replik sagde han: »Hvis vi ikke har et vidnesbyrd, forråder vi kirkens Herre.«

kk-h